

*У спеціалізовану вчену раду ДФ 35.051.174
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1*

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**
доктора економічних наук, професора
РУЩИШИН НАДІЇ МИХАЙЛІВНИ
на дисертаційну роботу
ГЕРАСИМЕНКО АЛІНИ ВАЛЕРІЇВНИ
«БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи

Ретроспективний та сучасний досвід високорозвинених країн світу дає підстави стверджувати, що саме кредитування є каталізатором економічного зростання та розвитку. Кредитування відіграє важливу роль у стимулюванні інвестицій, підтримці споживчого попиту, розвитку підприємництва, збереженні ліквідності, стабілізації економічного зростання тощо. Відтак, рівень розвитку економіки держави безпосередньо залежить від розвиненості її фінансово-кредитної системи. При цьому, з огляду на особливості своєї діяльності, саме банки є основними постачальниками фінансових ресурсів у розвиток економіки, а банківська система заслужено вважається її «кровоносною системою».

Невизначеність, швидкість зміни сценаріїв і непередбачуваність, які притаманні сучасності, значно ускладнюють господарську діяльність усіх суб'єктів господарювання. Під впливом поточних глобальних тенденцій – вирішення геополітичних конфліктів у воєнний спосіб, посилення конкуренції між високорозвиненими індустріальними державами, загострення питання зміни клімату – актуалізується роль та значення промислового комплексу країни, а разом з цим – джерел і механізмів фінансового забезпечення його розвитку.

Сьогодні винятково гостро постає ситуація в Україні, в якій триває повномасштабна війна: щоденні ворожі атаки, з особливим акцентом на знищення промисловості, макроекономічна турбулентність, безпрецедентне зростання державного боргу, необхідність швидкої адаптації усіх інститутів до норм і правил ЄС – формують особливі умови розвитку вітчизняної економіки. Ці обставини та необхідність повоєнної відбудови економіки, основою якої є реальний сектор, визначають своєчасність й надзвичайну актуальність теми дисертаційної роботи Герасименко Аліни Валеріївни «Банківське кредитування промислових підприємств у забезпеченні розвитку економіки України».

Актуальність наукового дослідження здобувачки підтверджується й тим, що воно виконувалося у межах науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка за темою «Фінансова політика модернізації економіки України» (номер державної реєстрації 0120U101808).

***Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертаційній роботі***

Дисертаційна робота Герасименко А. В. добре спланована і продумана, а сформульовані теоретичні положення, наукові погляди, висновки та практичні рекомендації в повній мірі відповідають усім вимогам, що ставляться до таких наукових досліджень. Завдяки професійному підходу здобувачки до написання дисертаційної роботи, вони є належно обґрунтованими й містять достатню кількість елементів наукової новизни. Герасименко А. В. опрацювала значну кількість вітчизняних і зарубіжних наукових праць за проблематикою дослідження (перелік використаної літератури у дисертації складається із 302 джерел) та великий об'єм аналітичних даних вітчизняних й світових інформаційно-статистичних ресурсів (зокрема, Державної служби статистики України, Національного банку України, Незалежної асоціації банків України, Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), Порталу статистичних даних ЮНІДО (UNIDO), Федерального резерву США (FRED USA), Німецького Бундесбанку (Deutsche Bundesbank), Європейського центрального банку (ECB), Банку Англії (The Bank of England та ін.).

Теоретичні, методологічні і практичні результати дисертаційної роботи Герасименко А. В. характеризуються відповідністю профілю спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Структура та обсяг дисертації

Структура дослідження Герасименко А. В. є цілісною та послідовною. Стил ь викладення основного матеріалу дисертаційної роботи є науковим та чітким. Розділи дисертаційної роботи змістовно пов'язані між собою, характеризуються завершеністю думки, а підсумкові висновки відповідають викладеному, що забезпечує всебічне розкриття здобувачкою окресленої проблематики та відповідність меті й завданням дослідження.

Дисертація Герасименко А. В. складається із таких елементів: титульний аркуш, анотація українською і англійською мовами, список публікацій авторки, зміст, перелік умовних позначень, вступ, три розділи та висновки до них, загальний висновок, список використаних джерел, додатки. Зміст, обсяг і оформлення наукового дослідження Герасименко А. В. відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами від 31 травня 2019 р. № 759) та спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Новизна наукових положень та одержаних результатів у дисертаційній роботі

Мета дисертаційної роботи Герасименко А. В. полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад, удосконаленні методичних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо підвищення якості банківського кредитування промислових підприємств та активізації його ролі у забезпеченні розвитку економіки України. Відповідно, досягнення означеної мети зумовило постановку дисертанткою низки завдань дослідження. В результаті їх виконання, сформульовано теоретичні положення й науково-практичні рекомендації, в яких містяться елементи наукової новизни. В загальному, в дисертаційній роботі Герасименко А. В. налічується дев'ять пунктів наукової новизни, які є рівномірно розподіленими у структурі основного матеріалу дослідження, зокрема:

- за підсумками теоретико-методологічного дослідження засад банківського кредитування промислових підприємств у забезпеченні розвитку економіки: удосконалено тлумачення дефініції «банківське кредитування промислових підприємств» (за чотирма науковими підходами: в результаті змістоутворювальної декомпозиції поняття, за інституціональним, функціональним і відтворювальним підходами) (п. 1.1); отримали подальший розвиток багатокритеріальна класифікація ризиків банківського кредитування промислових підприємств (п. 1.2) та поглиблення розуміння сутності поняття «макроекономічне середовище» (п. 1.3);

- дослідження особливостей взаємозв'язку банківського кредитування промислових підприємств і розвитку економіки дало можливість: ідентифікувати та верифікувати роль банківського кредитування промислових підприємств у економічному зростанні на прикладі зарубіжних країн (п. 2.1); удосконалити науково-аналітичний інструментарій оцінювання тенденцій розвитку банківського кредитування вітчизняних промислових підприємств шляхом кореляційно-регресійного та графічного аналізу взаємовпливу банківського кредитування промислових підприємств і множини економічних чинників макроекономічного середовища в Україні (п. 2.2); визначити та обґрунтувати необхідність закріплення державою за банками державного сектору ролі каталізатора розвитку вітчизняної промисловості, зважаючи на домінуючі позиції державних банків у банківській системі України й у сегменті банківського промислового кредитування (п. 2.3);

- за результатами обґрунтування напрямів активізації банківського кредитування промислових підприємств у забезпеченні розвитку економіки України: удосконалено науково-методичний підхід до формування ефективного портфеля кредитів, наданих промисловим підприємствам та імплементації засад сталого розвитку (п. 3.1); удосконалено науково-прикладні засади управління якістю кредитування промислових підприємств в умовах економічної нестабільності, які можуть бути використані на мікро-, мезо- та макрорівнях управління як банківськими установами, так і наглядовими органами (зокрема, НБУ) (п. 3.2); отримали подальший розвиток пропозиції щодо удосконалення інституційно-організаційних аспектів активізації промислового кредитування в Україні в

частині: фінансового інституту, правового інституту та інституту інфраструктури кредитування промисловості (п. 3.3).

Представлені у дисертації елементи наукової новизни сформульовані коректно, мають теоретичне та практичне значення.

Значущість дослідження для науки і практики

Значущість результатів наукового дослідження Герасименко А. В. для науки і практики підтверджується схвальними відгуками та впровадженням у діяльність суб'єктів різних сфер економіки, а саме: Національного банку України (довідка №32-0007/93866 від 20.12.2023 р.); Філії – Черкаського обласного управління АТ «Ощадбанк» (довідка №121.01-13/4 від 27.03.2024 р.); Спільної українсько-німецької поліграфічної компанії ТОВ «Імпрес» (довідка №407 від 28.11.2023 р.); СТОВ «Дніпро» (довідка №180 від 28.11.2023 р.); ТОВ «ЮДЖИН ЛТД» (довідка №б/н від 28.11.2023 р.); Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №588-н від 29.02.2024 р.).

Повнота викладу основних результатів дослідження за темою дисертаційної роботи у наукових фахових виданнях

За темою дисертаційної роботи здобувачкою опубліковано 35 публікацій наукового й апробаційного характеру загальним обсягом 18,7 друк. арк. (з їх числа 27 одноосібних, загальним обсягом 15,12 друк. арк.), а саме: 1 стаття у збірнику наукових праць категорії «А», який індексується в міжнародній наукометричній базі Web of Science; 13 статей (з яких 10 одноосібні) у вітчизняних фахових наукових виданнях категорії «Б»; 4 статті (з яких 3 одноосібні) у періодичних наукових виданнях держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу відповідно до п. 2.2 Наказу Міністерства освіти і науки України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» № 1220 від 23 вересня 2019 р.; 2 розділи (з яких 1 одноосібний) у зарубіжних колективних монографіях; 15 праць апробаційного характеру (з яких 13 одноосібні) у збірниках тез доповідей за підсумками проведення всеукраїнських і міжнародних конференцій. Це дає змогу констатувати належний рівень і повноту представлення у наукових фахових виданнях основних результатів проведеного Герасименко А. В. дослідження за темою дисертації.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Ознайомлення з дисертацією Герасименко А. В., її науковими працями за темою дослідження підтверджує дотримання дисертанткою принципів та норм академічної доброчесності. Використані у роботі матеріали і висловлювання інших авторів включають відповідні посилання на їх джерела, що відображає коректність підходу авторки до цитування використаного тексту, цифрових даних та ілюстрацій. У дослідженні відсутні випадки академічного плагіату, фабрикації й порушення академічної доброчесності.

Відповідність анотації основним положенням дисертаційної роботи

Аналіз анотації та основних положень дисертації Герасименко А. В. на предмет їх відповідності підтверджує узгодженість цих матеріалів. Анотація не містить інформації, відсутньої у тексті роботи, і відповідає її змістовному наповненню.

Дискусійні питання та основні зауваження до змісту дисертаційної роботи

Не заперечуючи значущості дослідження Герасименко А. В. для науки та практики, важливо звернути увагу на деякі зауваження і аспекти дискусійного характеру, а саме:

1. У п. 1.1 роботи авторка досліджує та обґрунтовує причинно-наслідковий зв'язок окремих функцій банківського кредиту та фінансово-економічних функцій промислового підприємства (п. 1.1, с. 51). На нашу думку, цей аналіз було б доцільно використати також для формулювання функцій банківського кредитування промислових підприємств в умовах сучасних викликів і загроз.

2. Здобувачка у табл. 1.1 (с. 54-55) провела компаративний аналіз особливостей банківського кредитування промислових підприємств, відмінних від кредитування аграрних підприємств і підприємств сектору надання послуг. Серед множини критеріїв, виокремлених авторкою, є такий: «вплив кліматичних умов на діяльність підприємства». Абсолютно погоджуючись із доцільністю розгляду такого аспекту як кліматичні зміни на діяльність суб'єктів господарювання і врахування щільності його

взаємозв'язку при розгляді банком можливості щодо надання кредитних коштів, вважаємо, що цей критерій було б краще сформулювати як «взаємовплив кліматичних чинників та результатів діяльності підприємства». Адже діяльність великих промислових підприємств, як правило, є джерелом шкідливих викидів, передбачає споживання природних ресурсів в аномальному обсязі, та є одним із факторів сучасної зміни клімату.

3. Розглядаючи окремі загальноекономічні аспекти банківського кредитування промислових підприємств з огляду на зарубіжний досвід в частині впливу процесу фінансiалiзацiї економiки на його розвиток (на прикладі США, Великої Британії, Німеччини) (п. 2.1, с. 96-100), доречно було б дослідити цей вплив на матеріалах вітчизняної економіки.

4. Високо оцінюючи результати дисертаційної роботи і сформульовані теоретико-методологічні положення й практичні рекомендації, вважаємо, що в п. 1.1 роботи дещо бракує висвітлення ролі інших учасників банківського кредитування промислових підприємств (гарантійні фонди, інжинірингові компанії, інвестори, страхові й оціночні компанії тощо).

5. При формулюванні пропозицій щодо шляхів покращення інституційно-організаційного середовища банківського промислового кредитування в Україні, здобувачка пропонує адаптувати досвід країн Латинської Америки та Карибського басейну, де у 2008 році було запроваджено Промисловий банк знань (п.3.3, с. 223). При цьому, авторка зазначає, що «в цілому за період 2009-2017 рр. Банком промислових знань було успішно реалізовано 58 проєктів» (с. 225). На наш погляд, було б доцільно з'ясувати чи є актуальніша інформація, а разом з цим – навести один або декілька конкретних прикладів із числа реалізованих Банком промислових знань проєктів.

6. Зважаючи на перспективи розвитку вітчизняної економіки у період повоєнного відновлення, необхідно звернути увагу на особливості пільгового кредитування промислових підприємств в умовах масштабного руйнування економічного потенціалу України.

Загалом зазначені вище зауваження не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Герасименко А. В.

Загальний висновок та оцінка дисертаційної роботи

Дисертація Герасименко Аліни Валеріївни на тему «Банківське кредитування промислових підприємств у забезпеченні розвитку економіки України» є актуальним, ґрунтовним, послідовним, самостійним, завершеним дослідженням, яке містить елементи наукової новизни та є важливим для теорії і практики. Оформлення наукового дослідження здобувачки відповідає Вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами від 31.05.2019 р. № 759). За змістовим наповненням, теоретичною та практичною цінністю, фаховим спрямуванням дисертаційна робота Герасименко Аліни Валеріївни відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

На підставі зазначеного вище, вважаємо, що авторка дисертації Герасименко Аліна Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

**ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ,
доктор економічних наук,
професор, професор кафедри
фінансів, економічної безпеки,
банківської справи та страхового
бізнесу Львівського торговельно-
економічного університету**

Надія РУЩИШИН